

બે પેઢી -- બે પત્ર

--વીનય કવી(લંડન)

પુજ્ય બા,

લાંબા સમયથી તારો પત્ર નથી એટલે ચીંતા થાય છે. આ કાગળ મળ્યેથી તરત તારા ખુશીના ખબર જણાવજે. પગે સોજા ચડતા હતા તે કેમ છે? દાકતર રજનીભાઈના કઢ્યા મુજબ સમયસર દવા લે છે કે નહીં? મારા વીના તને વારેઘડીએ યાદેય કોણ કરાવતું હશે ! માટે વીનવું આળસ કર્યા વીના સમયસર દવા લેજે.

પત્ર ન લખવા બદલ તને કહેવા બેઠી; પણ મેંય છેલ્લો પત્ર ક્યારે લખ્યો 'તો? કંઈ યાદ નથી. વરસ થયું હશે. મને માફ કરજે. તું મનમાં ને મનમાં ધુંધવાતી હોઈશ ને જાતજાતની આશંકાઓ કરતી હોઈશ એ હું સમજું. કેટલીક વાતો ઉડતી ઉડતી તારા કાને પહોંચી હશે; એમાં સાચું શું અને કેટલું માનવું એ મુંઝવણ તને થાય એ સ્વાભાવીક છે. દીકરીના હાથ પીળા કરી વળાવી દીધા પછી પણ માવતરની ચીંતા ક્યાં ટળે છે?

હું સુખી છું. રાજમહેલમાં રાણીની જેમ રહું છું એમ લખવા મન લલચાય છે; પરંતુ એવું હડહડતું જુઠાણું મારી જન્મદાત્રીને કેવી રીતે કહી શકું? ખરી સ્થિતિ તને જણાવવી કે નહીં, કેટલું જણાવવું ને કેટલું છુપાવવું એ બધી ભાંજગડ મગજમાં ચાલતી હતી અને કશું નક્કી થઈ શકતું ન હતું. આવી અસમંજસની હાલતમાં મહીનાઓ નીકળી ગયા.

આજે હીંમત કરી છે, કાળજાને કઠણ કર્યું છે અને સાચી બીનાથી તને વાકેફ કરવી છે. મારી વાત વાંચી તને પીડા થશે; પરંતુ ક્યાં સુધી તને અંધારામાં રાખું? ત્રાહીતો મારફત જાતજાતની અફવા સાંભળે એના કરતાં મને થયું કે મારે જ ઘટસ્ફોટ કરવો જોઈએ. આમ છતાં મર્યાદા આડી આવે છે. એટલે બધું જ ખુલ્લુંખુલ્લા નહીં બતાવી શકું.

મુળ વાત એ છે કે તારા જમાઈને એક અન્ય છોકરી સાથે આડો વ્યવહાર છે. લગ્ન થયાં એ અગાઉનું આ લફરું છે અને હજી ચાલુ છે. માન્યું હતું કે વખત જતાં એમનો મોહ દુર થશે અને મારામાં મન પરોવાશે; પણ એ આશા ઠગારી નીવડી છે. ઘરમાં મારું સ્થાન માત્ર દાસીનું છે. સાસુ-સસરા, નણંદ, નોકર-ચાકર સૌ જાણે છે કે મારા પતીને મારી કોડીનીય કીંમત નથી અને તેથી એ સૌ પણ મને હીણપતની દષ્ટીથી જુએ છે. એમની આંખોમાં રમતું ખંધુ હાસ્ય મારા હૈયાને શારડીની માફક શારે છે. હરરોજ-હર પળ હું ઘવાઉં છું; પણ લોહી નથી નીકળતું. કપાતી જાઉં છું; પણ ફરીયાદ કરતી નથી.

મા, સહન ક્યાં સુધી થઈ શકે? સવાર ઉગશે એ નક્કી હોવાથી રાત કાઢી શકાય છે; પણ જે સુરજ ઉગવાનો જ નથી એની ઉખ્મા માટે ફાંફાં ક્યાં લગી મારું? જીવ પર આવી ગઈ છે; માટે જ સાફ સાફ લખું છું. આ લોકોનો ઈરાદો મને છુટી કરવાનો છે. ગભરાઈશ નહીં, માવડી. તારી વગોવણી થાય એવું હું કદાપી નહીં થવા દઉં. પતીએ ત્યજેલી હું, તારે માથે નહીં પડું.

લગ્ન પછી વીદાય આપતાં લોકો નવપરીણીતાને કહે છે, 'વીવાહીતાની ડોલી પીયરથી ઉઠે; પણ અર્થી તો સાસરેથી જ નીકળે.' તારા મોઢે પણ કંઈક આવા જ શબ્દો હતા. તારા આંગણથી મારી ડોલી ઉઠી હતી, ત્યાંથી મારી અર્થી નહીં નીકળે. હું તારી પાસે નહીં આવું. તારી દીકરીને સાસરીયાંઓએ કાઢી મુકી છે એવાં મહેણાં તારે સાંભળવાં પડે એમ નહીં થવા દઉં.

મા, તને સ્થિતિની આગોતરી જાણ કરવા આ બધું લખ્યું છે. હજી આખરી નીર્ણય લેવાયો નથી. કદાચ મામલો કાયદેસરના લગ્નવીચ્છેદ સુધી ન પણ જાય. હું છુટાછેડા નથી ઈચ્છતી; પતીસુખ મારા નસીબમાં નથી લખાયું એમ મન મનાવીશ. છાતી પર પથ્થર મુકી એમના વ્યભીચારી વર્તનને સહન કરી લઈશ અને અહીં પડી રહીશ. બીજી બાજુ મનોમન નક્કી કર્યું છે કે જો મને ડીવોર્સ

અપાશે તો જીવનનો અંત આણીશ-અહીં સાસરીયામાં. મારી અર્થી પતીગૃહથી જ નીકળશે. પ્રભુને અરજ કરું છું કે એવી નોબત ન આવે. તું પણ મારે માટે ઈષ્ટદેવને પ્રાર્થના કરજે.
લી.

તારા દુખમાં વધારો કરનાર,
તારી અભાગી દીકરી રમા.

વહાલી દીકરી રમા,

કાળજું કાપતો તારો પત્ર મળ્યો. પ્રથમ તો બુદ્ધી બહેર મારી ગઈ; પછી આંખમાંથી બોર બોર આંસુ સરી પડ્યાં. બે દીવસ મુંઝવણમાં, ચીંતામાં, ગભરાટમાં વીતાવ્યા. વીચારોનાં વમળમાં અટવાઈ. રાત પડ્યાં ઘસી ઘસીને કાઢી. હૈયા પર ઘા થયો હતો અને હું સુધબુધ ખોઈ બેઠી હતી.

હવે મન કંઈક સ્વસ્થ થયું છે. શાંત ચીતે આખી પરીસ્થિતી સમજવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે અને ઉકેલ પણ જણ્યો છે.

તારા સાસરીયાં પર ધીક્કાર પેદા થયો છે; પણ વધુ ગુસ્સો આવ્યો છે તારા પર. હા, તારા પર. બે કારણોસર : એક તો એ કે આજ પહેલાં તેં તારી વ્યથા મને જણાવી નહીં. હું સમજતી રહી કે તું અનહદ સુખી છો અને બહોળા કુટુંબમાં વ્યસ્ત હોવાથી પત્ર લખવાનો સમય નહીં મળતો હોય. મને ચીંતા ન થાય તે માટે તેં એ પહેલાં કશું જણાવ્યું નહીં એ દલીલ સાચી હશે; પણ મને એ માન્ય નથી. હું તારી મા છું. મારી ફક્ત ફરજ જ નહીં; પરંતુ હક છે કે તારાં સુખદુખ હું જાણું. આટલો વખત સાચી હકીકત મારાથી છાની રાખવામાં તેં ડહાપણનું કામ નથી કર્યું.

બીજી વાત જીવ કાઢી આપવાની. તારા જેવી શીક્ષિત સ્ત્રી આમ અભણ ગામડીયણ બાઈ જેવું વીચારે એ માની શકાતું નથી. ગાંડી થઈ છે કે શું? જીવ શું એટલો સસ્તો છે કે એનું બલીદાન દેવાય? અને આ જીવ તારી એકલીનો થઈ ગયો? તને જન્મ દેનારી તો હું છું. તને નવ મહીના પેટમાં સંઘરી હતી; આજ કેમ નહીં સંઘરું? ત્યારે પણ તને બોજ ગણી નહોતી; પેટની જણી હવે ભારે પડવાની?

મેં લાંબો વીચાર કર્યો છે અને પછી જ સલાહ આપવા બેઠી છું. એક વાર મળે છે મનુષ્ય અવતાર. એને એળે નહીં જવા દેવાય. તારે જીવવાનું છે, હીંમતભેર જીવવાનું છે. હું તારી પડખે છું. જે સંકટો આવી પડશે તેનો ભેગા મળી સામનો કરીશું.

મારું જણતર નમાલું ન હોય. એતો કાંટાળા પથ પરથી એક અલાયદી કેડી પર ચાલી નીકળે. સાસરપક્ષનો તીરસ્કાર કરવામાં ગૌરવ નથી; તો દાસી બનીને રહેવામાંય સ્વાભીમાન નથી. હું મા થઈને કહું છું કે એ લોકો તને તજે તે પહેલાં તારે એમને ત્યજવા જોઈએ. આ પત્ર મળ્યે આડાઅવળા વીચારો કર્યા વીના તું તરત અહીં આવી જા. ફારગતી આપણે માગીશું. જે પતી લગ્નની પવીત્ર પ્રતીજ્ઞાઓ ભુલી ગયો છે તેને વળગી રહેવામાં સતીપણું નથી; કેવળ દાસત્વ છે. પડ્યું પાનું નીભાવી લેવાનું કદાચ અમારી જુની પેઢીમાં ઉચીત ગણાતું હશે; પરંતુ તું તો નવી પેઢી છો. નવા વાતાવરણમાં તેં ધ્યાસ લીધા છે. તારું કર્તવ્ય છે અન્યાય સામે લડવાનું, દેહપ્રાણને રુંધતાં રુઢીબંધનો તોડવાનું.

સમાજમાં મારી નીંદા થશે એવો ડર તારે રાખવાનો ન હોય. લોકોની જીભથી ગભરાઈ જાઉં એટલી પોચી હું નથી. તારા બાપુના ગયા પછી એકલે હાથે તને મોટી કરી છે. ભણાવી-ગણાવી છે એ ઉપરથી મારા મનોબળનો ખ્યાલ તને આવવો જોઈએ. જીવતરના ઝંઝાવાતો સામે જે ઝીંદાદીલીથી હું ઝઝૂમી છું તે બધું તેં નજરે જોયું છે. તું મારાથી જરાય ઓછી ઉતરે તો મારી કુખ લાજે.

માટે તું કશીય અવઢવમાં પડ્યા વગર મારી પાસે, આપણે ઘરે આવી જા. મારું સુચન જલદ છે; પરંતુ એ જ સાચું છે, શુભ છે. સ્વત્વને ઓગાળીને જીવવાનો કોઈ અર્થ નથી. મારું બારણું, મારાં

બાવડાં તને આવકારવા આતુર છે. પત્રનો જવાબ નહીં; ખુદ તારે જ આવવાનું છે. જો બે-ચાર દીનમાં તું ન આવી તો તને લેવા આ જનેતા ત્યાં આવી જ છે એમ તને ચોખ્ખેચોખ્ખું લખું છું..

લી.
તારી માનાં શુભાશીષ

--વીનય કવી

(લેખકના તાજા જ પ્રકાશિત વાર્તાસંગ્રહ 'સંબંધોનો ચંદરવો' (પ્રથમ આવૃત્તી : ૨૦૦૭ -પ્રાપ્તીસ્થાન : Vinay Kavi, 15, Braemar Close, Rushey Mead, LIECESTER LE4 7PL [UK]: કીંમત છાપી નથી)માંથી સાભાર..

લેખક સંપર્ક : Vinay Kavi, 15, Braemar Close, Rushey Mead, LIECESTER-LE4 7PL [UK] eMail : vkavi@tiscali.co.uk

લેખક પરીચય

ઈંગ્લેંડમાં વસતા સાહીત્યકારોની યાદી બનાવો તો તેમાં **વીનય કવી**નું નામ મુકવું જ પડે. ૧૯૩૫માં જન્મેલા અને મુળ કલોલના વતની શ્રી. વીનયભાઈ સાચે જ અટક પ્રમાણ કવી છે; પણ એકલા કવી નથી, તેઓ નાટ્યકાર પણ છે. સફળ વાર્તાકાર તો છે જ અને નવલકથા પર પણ કલમ અજમાવી ચુક્યા છે. આમ, સાચા અર્થમાં તેઓ સાહીત્યકાર છે. પરદેશમાં વસતા ગુજરાતી

ભાષાપ્રેમીઓ ગુજરાતી ભાષાને જીવતી રાખવા શું શું કરી રહ્યા છે એ જાણવું હોય તો વીનય કવીની પ્રવૃત્તિઓ તપાસવી રહી--રેડીયો, ટીવી, નાટકો, કવી સમારંભો, દરેક ક્ષેત્રમાં 'શાણી વાણી ગુજરાતી રાણી'ના વકીલ તરીકે વીનય કવી હંમેશ ઉપસ્થિત હોય. પોતે એક સારા ગઝલકાર હોઈ, મુશાયરાઓનું કાબેલ સંચાલન એ એમની આગવી સીદ્ધી છે. સાહીત્યના દરેક ક્ષેત્રને આવરતાં એવાં એમનાં દસેક પુસ્તકો થયાં છે. છેલ્લા ચાર દશકથી તેઓ કેન્યાથી ઈંગ્લેંડના લેસ્ટરમાં સ્થાયી થયા છે..

--હરનીશ જાની (ન્યુ જર્સી-અમેરીકા) અને ઉત્તમ ગજજર (સુરત)

'સન્ડે ઈ-મહેફીલ' -- વર્ષ: બે -- અંક: 98 -- એપ્રિલ 22, 2007

દર રવીવારે 'સન્ડે ઈ-મહેફીલ' મેળવવા લખો: uttamgajjar@hotmail.com

માત્ર ચૌદ માસના ગાળામાં 2,65,000 જેટલા ભાષાપ્રેમીઓએ અત્યાર સુધીમાં

<http://www.gujaratilexicon.com> <<http://www.gujaratilexicon.com>> લેક્સીકોનની મુલાકાત લીધી. આપને પણ લેક્સીકોનની આ નવી **interface**ની મુલાકાત લેવાનું નીમંત્રણ છે.

આપ સૌના સહયોગ થકી **સન્ડે ઈ-મહેફીલ**ના 5000 જેટલા વાચકો થયા અને રોજરોજ નવાં નામો ઉમેરાતાં જાય છે એ પુરવાર કરે છે કે, દેશવીદેશમાં ગુજરાતી વાચનના રસીયા બહુ મોટી સંખ્યામાં છે જ...

સૌનો આભાર..અમારી **સન્ડે ઈ-મહેફીલ**ની અત્યાર સુધીની જુની સઘળી પીડીએફ ફાઈલો અમારી વેબસાઈટ

<http://gujaratilexicon.com/index.php?action=downloadSeM>

પરથી સરળતાથી ડાઉનલોડ થઈ શકશે. આ જ વેબ સાઈટ પરથી લેક્સીકોન અને શ્રી વીપુલ કલ્યાણી તરફથી લંડનથી પ્રકાશિત થતા ઓપીનીયનની અને શ્રી. પ્રવીણ વાઘાણી (મેલ્બોર્ન-ઓસ્ટ્રેલિયા) તરફથી

પ્રકાશિત થતા 'માતૃભાષા' માસિકોની મુલાકાતે પણ જઈ શકાશે..

Kindly send your suggestions to
Ratilal Chandaria, e-mail: rpchandaria@comcraft.com

◆◆◆ મધુરેણ સમાપયેત્ ◆◆◆

હું અડધો કલાક થોડીક આઘી પાછી થઉં તો ચાલે..., પણ નવ વાગે એટલે
એને 'કુસુમ' તો જોઈએ જ...!

ઈ-મેઈલ સંપર્ક : mahendraaruna@msn.com web site : www.ameamericanamdavadi.com

'મને મહાત્મા કહેનાર અગર તો મારો ચરણસ્પર્શ કરનાર પર ઘાતકી ગુનાના આરોપસર કામ ચલાવવામાં આવવું જોઈએ, એવો કાયદો જો કોઈ કરાવે તો તે કાયદો પસાર કરાવવામાં મદદ કરવા હું તૈયાર છું. જ્યાં મારો કાયદો ચાલે છે ત્યાં-એટલે આશ્રમમાં- તો તેમ કરવું ગુનો ગણવામાં આવે જ છે.--મો.ક. ગાંધી ('નવજીવન': 20-3-1927)

'ગાંધી-ગંગા'-ભાગ-બે (સંપાદક : મહેન્દ્ર મેઘાણી, પ્રકાશક : ગોપાલ મેઘાણી, લોકમીલાપ ટ્રસ્ટ, પો.બો. 23, ભાવનગર-364 001, પૃષ્ઠ : 162, મુલ્ય : 30 રુપીયા, વીદેશમાં : \$ 5 વીમાન-ટપાલખર્ચ સાથે) માંથી સાભાર-- સંપર્ક : loknilaptrust2000@yahoo.com